

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว*

THE TREATMENT OF VICTIMIZED FEMALE INMATES MUST BE HERE

นฤมล ถินทอง¹

Narumol Thintong¹

นักวิจัยอิสระ จังหวัดสมุทรปราการ¹

Independent researcher, Samut Prakan Province¹

Email : Oaioa_lovely@hotmail.com

บทคัดย่อ

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้ได้รับสิทธิในการดำรงชีวิตเป็นสิทธิพื้นฐานที่จะต้องได้รับการคุ้มครองในเรือนจำ ในปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังหญิง กลับพบว่าปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการดำรงชีวิตพื้นฐานทำให้ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่ ได้รับบริการสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้หญิงไม่เพียงพอ แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะมีการใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 และกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิในการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังหญิง แต่ยังคงพบว่าสิทธิดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม แนวทางในการปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ต่อผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการจากทัณฑสถานหญิง มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับบทบาทของกรมราชทัณฑ์ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินการเรื่องดังกล่าวของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งควรหาแนวทางการปฏิบัติที่สามารถยกระดับการดูแลผู้ต้องขังหญิงในกลุ่มนี้ได้อย่างยุติธรรม และเหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคต จากบทบาทในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวพบว่าในทางปฏิบัติกรมราชทัณฑ์ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากภายในกรมราชทัณฑ์และสภาพแวดล้อมภายนอก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำประกอบกับสภาพสังคมปัจจุบันยังคงมีความเชื่อในเรื่องของชายเป็นใหญ่ ในขณะที่คนในสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จึงมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการกระทำผิดในผู้หญิงมากขึ้น

คำสำคัญ : ผู้ต้องขังหญิง; เหยื่อ; ความรุนแรง; ครอบครัว

ABSTRACT

Treating inmates with the right to life is a fundamental right to be protected in prison. At present, the right to life of female prisoners is a problem. Instead, it was found that the problem of basic living rights caused most of the female inmates to receive basic welfare services that were necessary for them. not enough girls Although Thailand currently has the Prison Act B.E. But it was also found that such rights were not clearly defined and appropriate. The Department of Corrections' Practice Guidelines for Female Inmates Who Have Been Victims of Domestic Violence which uses a qualitative research model by in-depth interview. From two groups of key informants: academics, experts in criminology and penology. Director and operational level staff from the women's correctional institution. The purpose of this study is to present the current situation on the role of the Department of Corrections in treating female inmates who have been victims of domestic violence. as well as problems and limitations related to the role of the Department of Corrections in carrying out such matters. which should find practical guidelines that can elevate the level of fair care for women inmates in this group and more suitable in the future. From the role in the treatment of female inmates who have been victims of domestic violence. It was found that in practice, the Department of Corrections had to face problems and obstacles arising from within the Department of Corrections and the external environment. Due to the economic downturn and current social conditions, there is still a belief in patriarchy. While people in society do not pay attention to solving the problem of domestic violence. therefore, contributes to the incidence of more offenses among women.

Keywords : Female inmates; Victim; Violence; Family

1. บทนำ

ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพฯ (The Bangkok Rules) ถือกำเนิดด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา ที่ทรงตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงและการกระทำผิดของเด็กและสตรีในสังคม (อายุตม์ สินธพพันธุ์, 2555) ข้อกำหนดดังกล่าวจึงถูกนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงของกรมราชทัณฑ์ ในปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังในปัจจุบัน ถือได้ว่าการเขยี่ยวยาแก้ไขมากขึ้น จากอดีต การแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกจากจะเกิดขึ้นจากการตระหนักถึงความสำคัญของแต่ละประเทศองแล้ว ยังเกิดจากความร่วมมือระหว่างองค์กรระดับชาติต่าง ๆ ในการผลักดัน

ให้เกิดข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานสากลในปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้ได้รับสิทธิในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานที่ทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครองแม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องขังก็ตาม แม้ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการดำรงชีวิตผู้ต้องขังจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นในภาพรวม แต่เมื่อมองในมุมของผู้ต้องขังที่เป็นเพศหญิงแล้วกลับพบว่าปัญหาดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจากปัจจุบันจำนวนผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทยมีเพิ่มสูงขึ้นมากในแต่ละปี ในขณะที่สถานที่สำหรับใช้ในการคุมขังกลับไม่เพียงพอต่อการรองรับจำนวนผู้ต้องขังหญิง ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการดำรงชีวิตพื้นฐานของผู้ต้องขังหญิงจึงเกิดขึ้น ประกอบกับผู้ต้องขังหญิงมีเพศสภาพที่มีความต้องการที่แตกต่างจากผู้ต้องขังชาย ทำให้ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่ได้รับการหรือสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้หญิงทั่วไปไม่เพียงพอ แม้ว่าปัจจุบัน ประเทศไทยจะมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสิทธิในการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังหญิง แต่ก็ยังพบว่าสิทธิดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน และเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะสิทธิในการได้รับการบริการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย สิทธิในการได้รับอาหาร สิทธิในการได้รับเครื่องนุ่งห่ม หลับนอน สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล และการบริการทางการแพทย์ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ภายในเรือนจำของผู้ต้องขังหญิง

นอกจากนี้ การที่ผู้ต้องขังหญิงต้องถูกคุมขังในเรือนจำ ซึ่งส่วนใหญ่ได้ออกแบบไว้สำหรับควบคุมตัวผู้ต้องขังชายซึ่งมิได้เหมาะสมสำหรับการควบคุมผู้ต้องขังหญิง หรือมิได้จัดให้มีสวัสดิการที่สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังหญิงที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากผู้ต้องขังชาย นั้นย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาที่ผู้ต้องขังหญิงต้องเผชิญในหลายๆด้าน โดยเฉพาะการได้รับการคุมขังในสถานที่ที่ห่างไกลจากบ้านและครอบครัวมากกว่าผู้ต้องขังชาย อันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่าเรือนจำสำหรับการควบคุมตัวผู้ต้องขังหญิงน้อยกว่าเรือนจำสำหรับผู้ต้องขังชาย ซึ่งระยะทางที่ห่างไกลดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบในทางลบต่อผู้ต้องขังหญิงเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ทำให้การติดต่อกับครอบครัวและบุตรเป็นไปได้ยาก เนื่องด้วยมีข้อจำกัดเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รวมถึงการเยี่ยมจากครอบครัวที่ผู้ต้องขังหญิงไม่ได้รับเท่าที่ควร ด้วยเหตุที่ผู้ต้องขังหญิงต้องขาดการติดต่อกับบุตรและสมาชิกครอบครัวนั้น ทำให้ผู้ต้องขังหญิงเกิดความวิตกกังวลและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว และการที่ผู้ต้องขังหญิงถูกคุมขังไว้ในเรือนจำที่ออกแบบมาสำหรับผู้ต้องขังชาย ซึ่งมีการวางกฎระเบียบที่เข้มงวดและไม่อนุญาตให้มีการติดต่อกับโลกภายนอกหรือถูกควบคุมในเรือนจำความมั่นคงสูงแทนที่จะเป็นเรือนจำความมั่นคงต่ำ ผู้ต้องขังหญิงถูกจัดว่าเป็นผู้ต้องขังที่มีความเสี่ยงต่ำ นั้นนับว่าเป็นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังหญิงที่ผิดพลาด (นทีธิ์ จิตสว่าง, 2559)

แนวทางในการปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ต่อผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการจากทัณฑสถานหญิงชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับบทบาทของกรมราชทัณฑ์ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงความเป็นไปได้ ตลอดจนปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินการเรื่องดังกล่าวของกรมราชทัณฑ์ซึ่งควรหาแนวทางการปฏิบัติเฉพาะที่สามารถยกระดับการดูแลผู้ต้องขังหญิง

ในกลุ่มนี้ได้ได้อย่างยุติธรรมและเหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคต สำหรับรายละเอียดโดยสังเขปเกี่ยวกับบทบาทแต่ละด้านของกรมราชทัณฑ์ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหญิง รวมถึงความเป็นไปได้ตลอดจนปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. บทบาทเกี่ยวกับการจำแนกและรับตัวผู้ต้องขังหญิง

กระบวนการรับตัวผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดผู้ต้องขัง ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่คุณแม่ตั้งครรภ์มีความเปราะบาง ผู้ต้องขังที่รับตัวเข้ามาใหม่ควรได้รับการช่วยเหลือให้ติดต่อกับญาติค่าแนะนำด้านกฎหมาย ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ ในภาษาที่ผู้ต้องขังหญิงเข้าใจเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และระบบของเรือนจำ การขอความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ในช่วงก่อนหรือขณะรับตัวไว้ในเรือนจำผู้ต้องขังหญิงที่มีภาวะเสี่ยงบุตรควรได้รับอนุญาตให้เตรียมการ ด้านความเป็นอยู่ของบุตร รวมถึงพึงได้รับการพิจารณาความเป็นไปได้ในการดูแลการควบคุมตัวเพื่อจัดการธุระดังกล่าวเสียก่อน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญกระบวนการแรกรับเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการวางแผนเพื่อดูแลผู้ต้องขังหญิง ปัจจุบันได้กำหนดให้มีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังหญิงโดยคำนึงถึงประวัติการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวมาประกอบการพิจารณา ผู้ต้องขังหญิงจะได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายและการคัดกรองสภาวะจิตใจตลอดจนการประเมินพฤติกรรม ทัศนคติ เพื่อวางแผนงานในการบำบัดฟื้นฟู แก่ไข นอกจากนี้หากผู้ต้องขังหญิงมีบุตรติดผู้ต้องขังเข้ามาในเรือนจำหรืออยู่ภายนอกเรือนจำ ทางเรือนจำจะต้องอำนวยความสะดวกในการพบญาติเพื่อเป็นการช่วยผ่อนคลายความเครียด หรืออาการซึมเศร้า ตลอดจนให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข้อกฎหมาย เพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงสามารถเรียกร้องความยุติธรรมให้กับตนเองและครอบครัวได้ตามหลักสิทธิของผู้ต้องขัง (กรมราชทัณฑ์, 2547)

3. บทบาทเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

สุขภาพอนามัยเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในเรือนจำ โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิงที่มีประวัติการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว จะได้รับการตรวจและดูแลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดผู้ต้องขังตั้งแต่กระบวนการแรกรับ เพื่อวางแผนในการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วย ตลอดจนป้องกันการแพร่ระบาดของโรคที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการคุมขัง รวมถึงการส่งเสริมความผูกพันระหว่างมารดากับบุตรและบุคคลภายนอกเพื่อเป็นการเสริมสร้างการมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในเรือนจำจนกระทั่งออกสู่สังคมภายนอกหลังพ้นโทษได้อย่างปกติสุข

นอกจากนี้รัฐควรให้ความสำคัญกับสุขภาพเรือนจำ เพราะหากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในเรือนจำไม่ดี ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง และมีแนวโน้มที่จะเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของสุขภาพกายและจิต การเกิดโรคติดต่อการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ โรคผิวหนัง โรคเครียด เป็นต้น

และส่งผลกระทบต่อสภาพการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังหญิงในบางรายที่มีการตั้งครรภ์ (นันทิ จิตสว่าง, 2541)

นอกเหนือจากบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้ต้องขังหญิงมักมีความต้องการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเพศหญิงเป็นพิเศษ เช่น การมีประจำเดือน วิทยทอง หรือ สุขภาพทางเพศ ซึ่งความต้องการดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการดูแลทางการแพทย์จากพยาบาลและเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีความรู้และได้รับการฝึกฝนมาทางด้านสุขอนามัยของสตรีและนรีเวชวิทยาเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจากผลการศึกษเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่บ่งชี้ว่าเรือนจำไม่ได้มีความตระหนักและให้การดูแลสุขภาพในเรื่องความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังหญิงแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์มักไม่ได้รับการรักษาพยาบาลและการบริการทางการแพทย์ทั้งก่อนและหลังคลอด โดยเฉพาะการดูแลทารกแรกเกิดที่เรือนจำมักขาดหรือไม่มีความรู้ในการให้บริการที่เพียงพอ ถูกต้อง และเหมาะสม รวมไปถึงไม่มีการเตรียมการแยกทารกแรกเกิดจากผู้ต้องขังหญิงที่เป็นมารดาภายหลังการคลอด ทั้งนี้ เนื่องจากเรือนจำส่วนใหญ่ไม่มีสถานที่เฉพาะสำหรับเด็กเข้าเยี่ยมแม่ซึ่งถูกคุมขัง ด้วยเหตุนี้ ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นมารดาจึงต้องทนทุกข์ทรมานทางจิตใจจากการถูกแยกจากบุตรและมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กต่อไปอีกด้วยนอกจากนี้ เรือนจำส่วนใหญ่ยังมีได้จัดให้มีบริการเป็นพิเศษสำหรับผู้ต้องขังหญิงสูงอายุและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ต้องขังที่เป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งส่งผลให้มีปัญหาทางจิต ผู้ต้องขังหญิงวิทยทอง หรือผู้ที่มีประวัติทางการแพทย์เกี่ยวกับนรีเวช หรือผู้ต้องขังหญิง ที่เป็นเยาวชน ก็มักไม่สามารถเข้าถึงการบริการทางการแพทย์ที่เหมาะสม รวมถึงไม่มีการตระหนักถึงความรุนแรงทางร่างกายแลทางเพศที่เด็กเหล่านี้อาจได้เผชิญมาก่อนที่จะต้องโทษจำคุก ทั้งยังมักขาดโอกาสทางการศึกษาหรือการฝึกวิชาชีพ หรือสวัสดิการอื่น ๆ เนื่องจากการจัดการดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่จะจัดไว้ให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นผู้ใหญ่ หรือผู้ต้องขังเยาวชนชาย ในขณะที่ผู้ต้องขังหญิงที่มีความบกพร่องทางกายหรือทางจิตก็มักไม่ได้รับความเอาใจใส่ด้านที่พัก อุปกรณ์ หรือสถานที่ที่ออกแบบเฉพาะสำหรับผู้พิการ หรือได้รับการรักษาไม่เหมาะสมในกรณีของผู้มีความบกพร่อง ทางจิต ตลอดจนไม่มีการให้คำปรึกษา หรือแก้ไขฟื้นฟูทางจิตแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ในหลายประเทศ จึงมีสัดส่วนผู้ต้องขังหญิงที่ทนทุกข์จากปัญหาสุขภาพจิต เช่น การเก็บกด วิตกกังวล อากาการหวาดกลัว การตื่นกลัว การมีหลายบุคลิก และการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่สูงขึ้นมากกว่าสถานการณ์ของผู้ต้องขังชาย (เจตน์สิทธิ์ รัตนาสิทธิ์, 2557)

4. บทบาทเกี่ยวกับการจัดการด้านสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่

เนื่องจากปัจจุบันจำนวนผู้ต้องขังหญิงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทำให้การออกแบบเรือนจำต้องคำนึงถึงลักษณะและความต้องการเฉพาะของผู้ต้องขังหญิง โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวเป็นกลุ่มผู้ต้องขังซึ่งส่วนใหญ่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจมาก่อน อีกทั้งผู้ต้องขังหญิงในกลุ่มนี้บางรายอยู่ระหว่างการตั้งครรภ์หรือมีบุตรติดผู้ต้องขังจึงควรจัดสถานที่ให้มีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อช่วยลดความตึงเครียด ตลอดจนมีการดูแลในเรื่องของสุขอนามัย อุปกรณ์เครื่องใช้ของสตรีและสุขภัณฑ์

ภายในเรือนจำที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมประจำวันอย่างปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์, 2561)

ในส่วนผู้ต้องขังหญิงยังที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตรนั้น เรือนจำต้องจัดให้ผู้ต้องขังได้รับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและโภชนาการทางการแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่เรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาล รวมถึงต้องจัดอาหารให้เพียงพอและเหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ ทารก เด็ก และมารดาที่ให้นมบุตร

5. บทบาทเกี่ยวกับการฝึกอบรม พัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

การดำเนินงานเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไป โดยมีแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักทฤษฎีอาชญาวิทยาสมัยใหม่ และตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจะเริ่มตั้งแต่การรับตัวผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถาน ผู้ต้องขังทุกรายจะได้รับการจำแนกลักษณะเพื่อศึกษาหาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ในการวางแผนปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ต่อจากนั้นผู้ต้องขังจะเข้าสู่กระบวนการอบรมแก้ไขและฟื้นฟูจิตใจจนกระทั่งเมื่อใกล้พ้นโทษ ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องได้รับการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

ปัจจุบันเรือนจำหญิงได้จัดให้มีโปรแกรมและหลักสูตรเพื่อพัฒนา บำบัด ฟื้นฟูทางด้านจิตใจ ด้วยการนำกิจกรรมทางด้านศาสนา ศิลปะ ดนตรี เข้ามาช่วยผ่อนคลายความเครียดหรือโอกาสในการเกิดภาวะความซึมเศร้า เพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงสามารถจัดการและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ภายใต้สภาวะความกดดันของสังคม นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมทางการศึกษา และฝึกทักษะอาชีพตามความสนใจของผู้ต้องขังที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพสำหรับผู้ต้องขังหญิงหลังพ้นโทษ ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่มีภาระในการดูแลครอบครัวและบุตร (สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์, 2563)

6. บทบาทเกี่ยวกับการติดตามหลังพ้นโทษ

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้มีศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (CARE: Center for Assistance to Reintegration and Employment) สำหรับติดตามการดำเนินชีวิตหลังพ้นโทษภายใต้ความยินยอมของผู้ต้องขังหญิงเพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังหญิงมีคุณภาพชีวิตที่ดีและไม่กระทำผิดซ้ำอีก โดยผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดเนื่องจากตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวเป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่แม้จะมีโอกาสในการกระทำผิดซ้ำได้น้อยเนื่องด้วยมีภาระในการดูแลครอบครัว แต่มีความจำเป็นต้องได้รับการดูแล ส่งเสริมในเรื่องของการประกอบอาชีพและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงในกลุ่มนี้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกอย่างมีความสุข สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ (กรมราชทัณฑ์, 2563)

วัตถุประสงค์และเจตนาของกรมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ โดยมุ่งหวังให้หลักการของกฎหมายเป็นไปในแนวทางของการสนับสนุน (Support) การช่วยเหลือ (Assistance) และการ

ดูแล (Supervise) มากกว่าการจับตัวมาคุมขังหรือติดตามไม่ให้กระทำความผิดเท่านั้น ดังนั้น หากพวกเขาสามารถอยู่ในสถานที่ที่อาศัยอยู่ได้อย่างอิสระตามสมควรก็จะไม่กดดัน หรือสร้างเงื่อนไขให้กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้น จึงอยากให้คนในสังคมมองบุคคลเหล่านั้น ในเชิงของการร่วมแก้ปัญหาสังคมว่าจะทำอย่างไรให้พวกเขามีอาชีพ ซึ่งการช่วยให้พวกเขาสามารถปรับตัวและดำรงตนอย่างมีความสุขในสังคมอีกครั้งนั้น (Resocialization)

7. ปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

จากบทบาทในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ดังกล่าวพบว่าในทางปฏิบัติกรมราชทัณฑ์ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากภายใน กรมราชทัณฑ์และสภาพแวดล้อมภายนอกอันมีผลต่อการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำประกอบกับสภาพสังคมปัจจุบันยังคงมีความเชื่อในเรื่องของชายเป็นใหญ่ ในขณะที่คนในสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจึงมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการกระทำผิดในผู้หญิงมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำยังส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดสวัสดิการในการดูแลผู้ต้องขังสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันที่เหมาะสมเพียงพอ นอกจากนี้การที่รัฐบาลมีนโยบายไม่ต่อเนื่องซึ่งเกิดจากปัญหาการเมืองภายในประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อระบบและทิศทางการทำงานของกรมราชทัณฑ์ อันมีผลต่อการกำหนดนโยบาย ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวเป็นการเฉพาะ

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอกดังกล่าวส่งผลให้เกิดปัญหา และอุปสรรค ในการปฏิบัติงานภายในของกรมราชทัณฑ์ซึ่งมีความสอดคล้องกับบทบาทด้านต่างๆ ตั้งแต่การจำแนก และรับตัวผู้ต้องขังหญิง ซึ่งขาดเจ้าหน้าที่ผู้มีทักษะในการคัดกรองผู้ต้องขังหญิง ส่งผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปได้ยากและไม่ครบถ้วนทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในระหว่างการคุมขัง มีโอกาสได้รับการปฏิบัติที่ไม่ตรงกับความต้องการเฉพาะบุคคลได้

ปัญหาและอุปสรรคด้านการดูแลสุขภาพอนามัยผู้ต้องขังหญิง เนื่องจากผู้ต้องขังหญิง ที่มีประวัติการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวเป็นกลุ่มผู้ได้รับความบอบช้ำทางด้านร่างกาย และจิตใจที่ควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ในขณะที่เรือนจำหญิงปัจจุบันขาดเจ้าหน้าที่ และหน่วยพยาบาลที่มีความรู้ พร้อมให้การดูแลผู้ต้องขังหญิง จึงมีโอกาสนำผู้ต้องขังหญิง กลุ่มดังกล่าวไม่ได้รับการดูแลและรักษาอย่างเหมาะสม

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ เนื่องจากเรือนจำ มีขนาดที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณผู้ต้องขังหญิงที่เพิ่มมากขึ้นประกอบกับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ที่มีอย่างจำกัดส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจตราดูแลผู้ต้องขังได้อย่างทั่วถึง หรือในกรณี ที่มีบุตรติดมาด้วย ผู้ต้องขังจะมีความต้องการพื้นที่ในการเลี้ยงดูบุตร จึงมีโอกาสนำผู้ต้องขังหญิง จะไม่ได้รับความสะดวกในเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดีได้

ปัญหาและอุปสรรคด้านการฝึกอบรม พัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย พบว่าในการจัดหลักสูตรสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดเนื่องจากตกเป็นเหยื่อความรุนแรง ในครอบครัวในหลักสูตรเดียวกันกับผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดเกี่ยวกับความรุนแรงโดยทั่วไป

ไม่ตรงกับความต้องการเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังหญิงกลุ่มนี้ นอกจากนี้หลักสูตรที่เปิดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างอาชีพหลังพ้นโทษบางหลักสูตรไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังและครอบครัวของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ

ปัญหาและอุปสรรคด้านการติดตามหลังพ้นโทษ เป็นกระบวนการในการติดตามเพื่อการดูแลผู้ต้องขังหญิงหลังพ้นโทษซึ่งดำเนินการได้ค่อนข้างยากเนื่องจากผู้ต้องขังหญิงบางรายย้ายที่อยู่ บางรายกลัวการถูกตีตราจากคนในสังคมภายนอกอันมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง ทำให้กรมราชทัณฑ์ไม่สามารถทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิงในกลุ่มนี้ (เจตน์สิทธิ์ รัตนาสิทธิ์, 2557)

8. ความเป็นไปได้ ข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

การปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์แม้ว่าจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัดแต่ยังคงเกิดปัญหาและอุปสรรคขึ้นทั้งจากภายในกรมราชทัณฑ์และจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นในอนาคตควรมีการศึกษาถึงแนวทางหรือมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดอันเนื่องมาจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวในต่างประเทศประกอบกับการศึกษาถึงความคับข้องใจและความต้องการของผู้ต้องขังหญิงและครอบครัวเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาต่อยอดแนวทางในการปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ต้องขังในกลุ่มนี้อย่างเหมาะสมตรงกับความต้องการของผู้ต้องขังหญิงภายใต้กระบวนการยุติธรรมให้มากที่สุดและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (กรมราชทัณฑ์, 2547)

สำหรับข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายกรมราชทัณฑ์ควรส่งเสริมความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมในการบำบัด ฟื้นฟู แก้ไข ผู้ต้องขังหญิงที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือของคนในชุมชน โดยการปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่และคนในสังคมให้มีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญ และมีความรู้ในการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เพื่อช่วยเหลือครอบครัวที่ประสบปัญหาความรุนแรงอย่างเหมาะสม เพื่อจะสามารถเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะลดการเกิดอาชญากรรมอันเนื่องมาจากการที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรง และเป็นส่วนหนึ่งในการลดจำนวนผู้ต้องขังหญิง และปัญหาสังคมอื่นที่ ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิงได้ในอนาคต (สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์, 2563)

นอกจากนี้กรมราชทัณฑ์ควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการอื่นๆ แทนการจำคุกสำหรับผู้ต้องขังหญิงในกลุ่มนี้ซึ่งไม่ได้เป็นอันตรายต่อสังคมประกอบกับบางรายมีการตั้งครุภหรือมีภาระในการเลี้ยงดูบุตร แต่อย่างไรก็ตามจะต้องมีการพิจารณาถึงรูปคดี มูลเหตุจูงใจ ลักษณะการกระทำผิด และเจตนาในการกระทำผิด ตลอดจนภาระหน้าที่ทางครอบครัวและสังคมเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหญิงที่กระทำผิดเนื่องจากเคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวด้วยมาตรการลงโทษรูปแบบอื่นที่จะเป็นการลดปัญหาจำนวนผู้ต้องขังหญิง

และการส่งเสริมสวัสดิภาพทางชีวิตร่างกายและจิตใจให้กับผู้ต้องขังหญิงกลุ่มดังกล่าว ตลอดจนญาติและบุตรที่อยู่ในสังคมภายนอก (สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์, 2563)

ในขณะที่ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ในส่วนของการตรวจเยี่ยมบ้าน และการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงหลังพ้นโทษควรมีการตรวจเยี่ยมที่ไม่ทำให้ผู้ต้องขังหญิงใช้ชีวิตลำบากในชุมชนนั้น ๆ แต่ควรมีการตรวจเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ หรือมีการตั้งกลุ่มอาสาสมัครตรวจเยี่ยมบ้านที่ได้รับการคัดกรองและแต่งตั้งจากกรมราชทัณฑ์เพื่อให้เกิดความสบายใจ ทั้งต่อผู้ต้องขังหญิงที่พ้นโทษและความสะดวกในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่การติดตามช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงหลังพ้นโทษอย่างต่อเนื่อง (กรมราชทัณฑ์, 2563)

นอกจากนี้ควรจัดหลักสูตรในการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิด เนื่องจากเคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวเป็นการเฉพาะหรือเสริมจากหลักสูตรสำหรับผู้ต้องขังหญิง ในประเภทความผิดที่ใกล้เคียงกัน เพื่อส่งเสริมทักษะการใช้ชีวิตครอบครัวสำหรับผู้ต้องขังหญิง สามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตหลังพ้นโทษได้ และที่สำคัญกรมราชทัณฑ์ควรเปิดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอันเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในอนาคตที่หลากหลาย และทันสมัยเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานปัจจุบันของประเทศและนานาชาติ เพื่อส่งเสริมการมีงานทำหลังพ้นโทษของผู้ต้องขังหญิง และลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น(สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์, 2563)

9. สรุป

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิตเป็นสิทธิขั้นมูลฐานที่ผู้ต้องขังพึงได้รับการปฏิบัติในฐานะของการเป็นมนุษย์ โดยเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของผู้ต้องขัง เช่นเดียวกับมนุษย์ผู้อื่น รัฐจึงควรให้ความคุ้มครองสิทธิในส่วนนี้ของผู้ต้องขัง เพื่อเป็นสิ่งที่รองรับว่าบุคคลเหล่านี้จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปรกติสุขภายในเรือนจำ เมื่อมีการบัญญัติรับรองให้บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตหรือสิทธิในชีวิต

ทั้งนี้ เพราะเป็นสิทธิที่สำคัญสำหรับคุ้มครองการดำรงชีวิตอยู่ของบุคคลอันรวมไปถึงบุคคลที่เป็นผู้ต้องขังด้วย ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายสากล มีการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าว ได้แก่ ปกัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน "บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิต ในเสรีภาพ และในความมั่นคงแห่งร่างกาย" และ "บุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาลและมีสิทธิโดยธรรมชาติในการดำรงชีวิต การไม่ตระหนักถึงความต้องการที่แตกต่างของผู้ต้องขังหญิง ทำให้ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่ขาดหรือได้รับบริการหรือสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้หญิงทั่วไปไม่เพียงพอ ซึ่งรวมถึงการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานทั้งทางกายและทางจิต เนื่องจากระบบอนามัยและการดูแลสุขภาพของเรือนจำได้รับการออกแบบเพื่อผู้ชายและให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชาย ดังนั้นการรักษาพยาบาลทางนรีเวชวิทยา จึงเป็นบริการที่หาได้ยากยิ่งในเรือนจำ นอกเหนือจากบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้ต้องขังหญิงมักมีความต้องการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเพศหญิงเป็นพิเศษ เช่นการมีประจำเดือน วยทอง หรือ สุขภาพทางเพศ ซึ่งความต้องการดังกล่าว

มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการดูแลทางการแพทย์จากพยาบาลและเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีความรู้ และได้รับการฝึกฝนมาทางด้านสุขอนามัยของสตรีและนรีเวชวิทยาเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจาก ผลการศึกษาเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่บ่งชี้ว่า เรือนจำไม่ได้มีความตระหนักรู้และให้การดูแล สุขภาพในเรื่องความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังหญิงแต่อย่างใด และจากการที่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ มักไม่ได้รับการรักษาพยาบาลและการบริการทางการแพทย์ทั้งก่อนและหลังคลอด โดยเฉพาะการดูแล ทารกแรกเกิดที่เรือนจำมักขาดหรือไม่มีความรู้ในการให้บริการที่เพียงพอ ถูกต้อง และเหมาะสม รวมไปถึงไม่มีการเตรียมการแยกทารกแรกเกิดจากผู้ต้องขังหญิงที่เป็นมารดาภายหลังการคลอด ทั้งนี้ เนื่องจากเรือนจำส่วนใหญ่ไม่มีสถานที่เฉพาะสำหรับเด็กเข้าเยี่ยมแม่ซึ่งถูกคุมขัง ด้วยเหตุนี้ ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นมารดาจึงต้องทนทุกข์ทรมานทางจิตใจจากการถูกแยกจากบุตร และมีแนวโน้มที่จะห่างผลต่อพัฒนาการของเด็กต่อไปอีกด้วยนอกจากนี้ เรือนจำส่วนใหญ่ยังไม่ได้ จัดให้มีบริการเป็นพิเศษสำหรับผู้ต้องขังหญิงสูงอายุ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ต้องขังที่เป็นเหยื่อ ของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งส่งผลให้มีปัญหาทางจิต ผู้ต้องขังหญิงวัยทอง หรือผู้ที่มีประวัติ ทางทางการแพทย์เกี่ยวกับนรีเวช หรือผู้ต้องขังหญิงที่เป็นเยาวชน ก็มักไม่สามารถเข้าถึงการบริการ ทางทางการแพทย์ที่เหมาะสม

นอกจากนี้ผู้ต้องขังหญิงยังที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตรนั้น เรือนจำต้องจัดให้ผู้ต้องขัง ได้รับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและโภชนาการทางการแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่เรือนจำ ที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาล รวมถึงต้องจัดอาหารให้เพียงพอและเหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังหญิง ที่ตั้งครรภ์ทารก เด็ก และมารดาที่ให้นมบุตร และผู้ต้องขังหญิงมีสิทธิในการได้รับหรือมีเครื่องนุ่งห่ม หลับนอน การจัดให้บริการเครื่องนุ่งห่มหลับนอนแก่ผู้ต้องขังเป็นเรื่องสำคัญและเป็นปัจจัยพื้นฐาน อีกหนึ่งสิ่งจำเป็น เพราะผู้ต้องขังต้องมีเครื่องนุ่งห่มไว้เพื่อป้องกันอากาศหนาวเย็นหรือแสงแดด ป้องกันการกระแทกกระทบ

ปัจจุบันข้อกำหนดกรุงเทพได้เข้ามามีบทบาทต่อการวางแผนการปฏิบัติงาน ของกรมราชทัณฑ์ต่อผู้ต้องขังหญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นอย่างมาก ทั้งระหว่าง ที่ผู้ต้องขังดำรงชีวิตอยู่ในเรือนจำตลอดจนเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษไปแล้ว เรียกได้ว่าเป็นการดูแล ในลักษณะครอบครัวที่มีการดูแลตั้งแต่พื้นฐานคือการดูแลสุขภาพอนามัย การจัดสภาพแวดล้อม และสถานที่ ตลอดจนการฝึกอบรมส่งเสริมทักษะชีวิต และจิตใจให้สมบูรณ์และเข้มแข็ง พร้อมต่อการกลับคืนสู่สังคมภายนอกที่มากไปด้วยกิเลสตัณหา การแข่งขัน ความกดดัน ที่อาจบีบบังคับให้เกิดการกระทำผิดซ้ำได้อีก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นบทบาทของกรมราชทัณฑ์จะมีความสำคัญ และสำเร็จลุล่วงได้ประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม ที่ต้องปรับทัศนคติไม่มองความรุนแรงในครอบครัวเป็นเพียงปัญหาในครัวเรือนที่ต่างคนต่างเฉย แต่ต้องพร้อมที่จะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ ประคับประคองให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง เป็นเบื้องต้น ในการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งสังคมต้องเปิดใจและเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังหญิง ได้มีพื้นที่ในสังคมทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพเพื่อลดโอกาสการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมที่ดีและเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในอนาคต

10. บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2547). **คู่มือปฏิบัติงานด้านทัณฑปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2563). **ศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ**. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566.
จาก <http://www.correct.go.th/care/>
- เจตนีย์สิทธิ์ รัตนาสีทธิ์ (2557). **การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- นันทิ จิตสว่าง. (2541). **หลักทัณฑวิทยา**. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566. จาก <https://www.car.chula.ac.th/>
- นันทิ จิตสว่าง. (2559). **ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ**. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566. จาก <https://www.gotoknow.org/posts>
- ส่วนสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ต้องขัง. (2561). **แผนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ฉบับที่ 3 ประจำปีงบประมาณ 2561-2564**. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์.
- อายุตม์ สินธพพันธุ์. (2555). **The Bangkok Rules ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีไขการคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง**. กรุงเทพฯ : กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม.